

بی نمازی

﴿قَوْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ﴾

- آسیب‌های جامعه اسلامی

۱. ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ﴾؛ اما پس از آنان (دودمان ابراهیم و یعقوب)، فرزندان ناشایسته‌ای روی کار آمدند که نماز را تباه کردند و از شهوات پیروی نمودند.

تفسیر

اهل لغت گفته‌اند: کلمه "خلف" در صورتی که با سکون لام خوانده شود، به معنای بدل زشت است و در صورتی که با فتح لام خوانده شود، ضد آن است، یعنی به معنای بدل خوب است.

کلمه "اضاعوا" از ضیاع است، که ضیاع هر چیزی به معنای فساد و یا از بین رفتن آن است، از این جهت که آن‌طور که باید، سرپرستی نشود.^۲

این جمله ممکن است اشاره به گروهی از بنی اسرائیل باشد که در طریق گمراهی گام نهاده، خدا را فراموش کردند و پیروی از شهوات را بر ذکر خدا ترجیح دادند.^۳

---

۱. مریم، آیه ۵۹.

۲. ترجمه المیزان، ج ۱۴، ص ۱۰۳.

۳. تفسیر نمونه، ج ۱۳، ص ۱۰۱.

معنای جمله "فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ..." این است که به جای آنان که خدا انعامشان کرده بود و طریق‌شان خضوع و خشوع برای خدای تعالی بوده و همواره با عبادت متوجه او می‌شدند، قومی آمدند و قائم مقام ایشان شدند که آنچه را از آنان گرفتند یعنی نماز و توجه عبادی به سوی خدای سبحان را ضایع کرده و در آن سهل‌انگاری نمودند، بلکه به کلی از آن اعراض نمودند.

از همین جا روشن می‌شود که مراد از ضایع کردن نماز فاسد کردن آن است، به این که در آن، سهل‌انگاری و بی‌اعتنایی کنند و در نتیجه کار به جایی برسد که آن را بازیچه قرار دهند و در آن دخل و تصرف نمایند و سرانجام بعد از قبولش به کلی ترکش کنند و ضایعش گذارند.

پس این که بعضی‌ها گفته‌اند: مراد از ضایع کردن نماز، ترک آن است، حرف صحیحی نیست.^۱

در این که منظور از "اضاعه صلاة" در این جا ترک نماز است، یا تاخیر از وقت آن و یا انجام دادن اعمالی که نماز را در جامعه ضایع کند؟ مفسران احتمالات مختلفی داده‌اند، ولی معنی اخیر، صحیح‌تر به نظر می‌رسد.^۲

پیام‌ها

۱- نماز، محور دین است. (برای نشان دادن چهره‌نمایی به نسل دیگر، ضایع کردن نماز آنان را نشان می‌دهد): «فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ».

۲- نماز، سدی است میان انسان و شهوت‌ها و اگر این سد شکسته شود، پیروی از شهوت‌ها برای انسان آسان می‌شود: «أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ».^۳

۱. ترجمه المیزان، ج ۱۴، ص ۱۰۵.

۲. تفسیر نمونه، ج ۱۳، ص: ۱۰۲.

۳. تفسیر نور، ج ۷، ص: ۲۸۹.

آیات مرتبط

نشانه‌های ضایع‌کنندگان نماز

- کسالت

۲. «وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَىٰ»؛ و هنگامی که به نماز برمی‌خیزند، با کسالت

برمی‌خیزند.

۳. «وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ»؛ و نماز بجا نمی‌آورند جز با کسالت.

- بی‌توجهی

۴. «لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ»؛ در حال مستی به نماز

نزدیک نشوید، تا بدانید چه می‌گویید.

- سهل‌انگاری

۵. «فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ»؛ پس وای بر نمازگزارانی که در

نماز خود سهل‌انگاری می‌کنند.

- ریاکاری

۶. «الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ»؛ پس وای بر نمازگزارانی که... همان کسانی که ریا می‌کنند.

۷. «يُرَاءُونَ النَّاسَ»؛ (در نماز) در برابر مردم ریا می‌کنند.

---

۱. نساء، آیه ۱۴۲.

۲. توبه، آیه ۵۴.

۳. نساء، آیه ۴۳.

۴. ماعون، آیات ۴-۵.

۵. همان، آیه ۶.

۶. نساء، آیه ۱۴۲.

ارجاعات قرآنی

- الف) عاقبت بی نماز: قیامه، آیات ۲۴ و ۳۱؛ ماعون، آیه ۴؛ مریم، آیه ۵۹.
ب) اختلال رفتاری: معارج، آیات ۲۲ - ۱۹.
ج) اعتراف جهنمیان: مدثر، آیه ۴۳.

روایات

- ایمان و کفر

۱. قال رسول الله ﷺ:

من ترک صلاته متعمدا فقد هدم دینه^۱؛ هر کس از روی عمد، نماز خود را ترک کند دینش را ویران نموده است.

۲. قال الباقر عليه السلام:

قال رسول الله ﷺ: ما بين المسلم وبين ان يكفر الا ترك الصلاة فريضة متعمدا او يتهاون بها فلا يصلحها^۲؛ میان مسلمان و کفر او چیزی جز ترک نماز واجب از روی عمد یا از روی سهل انگاری فاصله نیست.

روایات مرتبط

- نباه ساختن نماز

۳. قال رسول الله ﷺ:

لا تضيعوا صلاتكم فان من ضيع صلاته حشر مع قارون وهامان^۳؛ نماز خود را

---

۱. جامع الاخبار، ص ۸۶؛ مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۴؛ جامع احادیث الشيعة، ج ۲، ص ۶؛ بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲.

۲. المحاسن، ج ۱، ص ۸۰؛ بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۱۶.

۳. عيون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۳۱؛ جامع الاخبار، ص ۸۷؛ وسائل الشيعة، ج ۳، ص ۱۹؛ مستدرک الوسائل، ج ۱، ص

تباه نکنید؛ زیرا کسی که نمازش را تباه سازد، با قارون و هامان محشور می‌شود.

– عدم شفاعت

۴. قَالَ أَبُو الْحَسَنِ الْكَاظمِ عليه السلام:

إِنَّهُ لَمَّا حَضَرَ أَبِي الْوَفَاةُ قَالَ لِي: يَا بُنَيَّ إِنَّهُ لَا يَنَالُ شَفَاعَتَنَا مَنْ اسْتَحَفَّ بِالصَّلَاةِ؛

پدرم در بستر شهادت به من فرمودند: فرزندم همانا شفاعت ما به کسی که نماز را سبک بشمارد، نمی‌رسد.

– تنبلی در نماز

۵. قال اميرالمومنين عليه السلام:

تکاسل المرء في الصلاة من ضعف الايمان؛^۲ تنبلی انسان در نماز، نشانه ضعف ایمان است.

– سرقت در نماز

۶. قال اميرالمومنين عليه السلام:

ان اسرق الناس من سرقة صلواته؛^۳ دزدترین دزدان، کسی است که از نماز خود بدزدد.

داستان‌ها

۱- آثار بی‌نمازی

فخررازی در تفسیرش در ذیل تفسیر سوره عصر می‌گوید: زنی صیحه‌زنان و دیوانه‌وار خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و گفت: یا رسول الله اصحاب بروند تنها با شما کار دارم، اصحاب

۱۷۲.

۱. کافی، ج ۳، ص ۲۷۰.

۲. انوار الهدایة، ص ۱۹۹.

۳. جامع احادیث الشیعة، ج ۴، ص ۴۷؛ المحاسن، ج ۱، ص ۸۲؛ وسائل الشیعة، ج ۳، ص ۲۴؛ بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۲.

بی نماز / ۹۱

رفتند. آن زن خدمت پیغمبر صلی الله علیه و آله نشست، گفت: یا رسول الله! گناه کردم، گناهم خیلی بزرگ است!

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: رحمت خدا از آن بزرگ تر است. گناه هرچه بزرگ باشد معنی ندارد که کسی مأیوس باشد. هرچه گناه بزرگ و هر چند طولانی، مسلم است اگر توبه کند، تلاطم درونی پیدا کند، گناهش آمرزیده می شود، بن بست در اسلام نیست.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: گناهت چیست؟ گفت: یا رسول الله صلی الله علیه و آله، زن شوهردار بودم، زنا دادم، آبتن شدم، بچه به دنیا آمد او را در خمره سرکه خفه کردم بعد هم سرکه های نجس را به مردم فروختم. گناه خیلی بزرگی است! معلوم است که پیامبر صلی الله علیه و آله خیلی متأثر شد، حکمش را هم گفتند: فرمودند: خانم! می خواهی به تو بگویم چرا در این چاه افتادی؟ گمان می کنم نماز نمی خوانی! چون نماز نمی خوانی رابطات با خدا قطع است.

۲- نماز و دعا

یکی از اصحاب خاص پیامبر صلی الله علیه و آله خدمت حضرت رسید و گفت: چند روزی است خواسته ای از خدا دارم ولی هر چه دعا می کنم مستجاب نمی شود. حضرت فرمود: نماز می خوانی؟ گفت: بله، فرمودند: زن و بچه ات نماز می خوانند؟ گفت: بله. روز دوم آمد. حضرت فرمود: استخوانی بالای پشت بام منزل توست آن را بردار و دور بیانداز و دعا کن که مستجاب می شود. خدمت حضرت رسید و گفت: این چه استخوانی بود؟ حضرت فرمودند: استخوان یک آدم مرده بی نماز بود که کلاغی آن را برداشته بود و اتفاقی روی خانه تو افتاد. از وقتی آن جا افتاد دعایت مستجاب نمی شود.

اشعار

برد او را که نبود اهل نماز

باد خشم و باد شهوت باد آرز